

M. SİPAHİOĞLU, *Antik Mısır'da Rahip Sınıfı*. Ankara 2021.
Ankara Okulu Yayınları, 285 sayfa (2 Harita,12 Resim,
Bibliyografya, Hiyeroglif Sözlük, Kronoloji ve Dizin ile birlikte).
ISBN: 9786057596963

Emrah GÜMÜŞTAŞ

 0000-0003-0709-3660

*Libri: Epigrafi, Çeviri ve Eleştiri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Sayı VIII: Ocak-Aralık 2022) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu çalışma Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License altında lisanslıdır.

Atıf Düzeni Gümüştas E. 2022, *Antik Mısır'da Rahip Sınıfı*. Yazar: M. Sipahioğlu, *Libri* VIII, 23-25.

Geliş Tarihi: 10.03.2022 | Kabul Tarihi: 15.03.2022

Elektronik Yayın Tarihi: 21.03.2022

Makale Türü: Kitap Tanıtımı

Editing: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

M. SİPAHİOĞLU, *Antik Mısır'da Rahip Sınıfı*. Ankara 2021. Ankara Okulu Yayınları, 285 sayfa (2 Harita, 12 Resim, Bibliyografya, Hiyeroglif Sözlük, Kronoloji ve Dizin ile birlikte). ISBN: 9786057596963

Emrah GÜMÜŞTAŞ*

Eser Kitabın yazarı Mukadder Sipahioğlu'nun kısa bir özgeçmişi (1), içindekiler (5-6), bilgi amaçlı tek sesli Hiyeroglif İşaretleri (7) ile başlamaktadır. Yazar, Mısır medeniyetinin antikçağın en önemli uygarlıklarından biri olduğunu ve de dinin toplum hayatında önemli bir noktaya sahip olduğunu, bu nedenle dinin uygulayıcıları rahiplerin de toplumda üst sınıf mevkiler üstlendiklerine değinmektedir. Dolayısıyla bu sınıfın irdelenmesinin antik Mısır Medeniyeti'nin dini, sosyal ve de kurumsal yapısı hakkında bilgi sahibi olmaya olanak sağlayacağına ayrıca rahiplerin Hz. Yusuf ve de Hz. Musa'nın Mısır'daki hayatlarına değinilen Kur'an ve de Tevrat anlatımlarında da karşımıza çıkması dolayısıyla da bu anlatımların daha doğru değerlendirilmesi için de rahiplerin çalışılmasının önemine değindiği, çalışmanın amacı, çalışmanın bölümlerin izlencesi hakkında kısa bilgilendirme ve de çalışmaya destek olan kişilere müteşekkürlerini sunduğu önsöz (9-11) ile devam etmektedir.

Eserin ana metni (13-230) giriş, I. Bölüm: *Rahip Sınıfının Doğuşu ve Rahip Olma Süreci* ana başlığı adı altında ve alt başlıklardan, II. Bölüm: *Rahiplik Sistemi ve Rahip Sınıfları* ana başlığı ve de alt başlıklardan, III. Bölüm: *Rahiplerin Görevi* ana başlığı ve de alt başlıklardan, *Sonuç* bölümünde elde edilen bulgulardan oluşmaktadır. Kitabın sonunda ise kaynakça, sözlük, kronoloji, 2 adet Mısır Haritası ve de dizin yer almaktadır. Eser ana hatlarıyla Antik Mısır'daki Rahipler Sınıfının ayrıntılı olarak tarihsel ortaya çıkışı, tarihsel dönüşümü ve de oynadıkları rol çerçevesinde irdelenmektedir.

Giriş (13-61), A. Metot ve Kaynaklar, B. Antik Mısır Medeniyeti'nde Dinin Yeri adı altında iki ana başlıktan oluşmaktadır. A. Metot Ve Kaynaklar (23-26), ana başlığı altında: 1. Araştırmanın Prensipleri (13-19), yan başlığı altında a. Araştırmanın problemi: alt başlığında (13-14), birinci problem olarak ülkemizdeki antik Mısır rahipleri hakkında birincil elden kaynaklar ışığında yapılmış bir çalışmanın olmadığına, ikinci olarak: antik Mısır'da rahiplerle ilgili tek düze olduklarına dair yersiz bir algının olduğuna, üçüncü olarak: antik Mısır'ın siyasi tarihi boyunca geçirmiş olduğu dönüşümlerin rahiplik kurumu üzerine etkisinin tespitine, dördüncü olarak: net şekilde ortaya konulamayan firavun ve rahip arası ilişkinin boyutuna son olarak da Yahudilikteki kohen/Levi sınıfıyla ilgili uygulamalarla antik Mısır'daki rahiplerle ilgili uygulamalar arasında bir benzerlik olup olmadığının tespiti gibi konuların araştırmanın problemi olarak ortaya konmuştur. b. Araştırmanın metodu (15) adı altında: metod olarak araştırmada tarih metodu'nun kullanıldığı ve de bunun yanında karşılaştırma metoduyla Yahudilik ve antik Mısır dini arasındaki benzerliklerin ortaya konmaya çalışıldığına değinilmektedir.

* MA, Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları, Antalya. emrahgumustas12@gmail.com | 0000-0003-0709-3660

c. Kapsam ve Sınırlılıklar (15-17) adı altında: araştırmanın tarihsel kapsamına ve de konunun sınırlarına değinilmiştir. *d. Kavramların kullanımı* (17-18) adı altında: kavramların ve de terimlerin eserde hangi literatüre göre ele alınacağına değinilmektedir. *f. Savunmacı tutumdan kaçınma* (19) adı altında: antik Mısır dini ile semavi dinler arasındaki ortak motiflerin nesnel olarak ele alınacağına değinilmiştir. *g. Mitolojik Anlatıların kullanılması* (19) adı altında: eserde toplumsal hafızanın ve de olguların anlaşılması için eserde konularla ilgili mitlere de bahis edileceğine değinilmiştir. 2. *Kaynaklar* (26) adı altında: eserin oluşturulmasında kullanılan yerli, uluslar arası ve de maddi kaynaklara değinilmiştir.

Giriş bölümünün ikinci başlığı olan *B. Antik Mısır Medeniyetinde Dinin Yeri* (26-61), ana başlığı altında: antik Mısır medeniyetinin coğrafyasına, aşağı ve de yukarı Mısır'ın birleşmesine, Mısır isminin etimolojine, dinin devlet ve de halk nezdindeki yerine değinilmiştir. 1. *Tanrı İnanıcı* (30-47) yan başlığı altında: Antik Mısır Halkı'nın tanrıları algılış biçimlerine ve toplumdaki yeri ve önemine, Mısır toplumunda politeizm'in nedenlerine ve antik Mısır tarihi içinde tanrı inancının dönemsel değişimlerine değinilmiştir. 2. *Ölüm Sonrası Hayata Dair İnanışlar* (47-61) yan başlığı adı altında: ahiret inancının antik Mısır toplumunda ortaya çıkmasının nedenine ve de bu nedenin bağlı olduğu "*Osiris Miti'ne*" değinilmekte, ahiret inancının algılanış biçimine ve de dönemsel değişimine ayrıca ahiret inancının bir parçası olan mumyalamanın ortaya çıkışına değinilmiştir.

I. Bölüm, bu bölümde Rahip Sınıfının Doğuşu Ve Rahip Olma Süreci (63-110) ana başlığı altında A. Rahip Sınıfının Ortaya Çıkışı (64-87) yan başlığı ve de 1. Krallık ve Maat Doktrinini (64-70), 2. Eski Krallıktan (MÖ 2543-2120) Orta Krallığın (MÖ 1980- 1760) sonuna kadar rahipler (70-78) ve de son olarak 3. Yeni Krallıktan (MÖ 722-332) Sonuna Kadar Rahipler (78-87) alt başlıkları adı altında: genel olarak antik Mısır toplumu ve de Kozmolojisinde önemli bir yere sahip olana düzenin temeli olan "Maat doktrinini'ne" ve de bu doktrin neticesinde düzenin takipçisi ve de uygulayıcısı kralın yerine ve de önemi değinilmiştir. Daha sonra ise dinin uygulayıcısı kralın nicesel yetersizliği çerçevesinde vekâleten rahip sınıfının ortaya çıkışına ve de dönemsel olarak rahip sınıfının oynadığı role değinilmiştir.

I. Bölümün diğer yan başlığı olan B. Nasıl Rahip Olunur? (87-110) adı altında, 1. Rahiplerde aranan Temizlik Şartları (95-105), 2. Mısırlı Rahiplerin Arınma Ritüelinin Yahudilikteki Arınma Ritüeliyle Karşılaştırılması (105-110) alt başlıkları ile de: Rahip olmak istenmesinin nedenlerine, rahiplik eğitimine, rahip olma şartlarına, rahip atama şekillerine ve de bunun yanındaki bazı antik Mısır rahiplik şartları ve de ritüellerinin Yahudiliğe etkisi çerçevesinde benzerliklerine değinilmiştir.

II. Bölüm, bu bölümde Rahiplik Sistemi Ve Rahip Sınıfları (111-164) ana başlığı ile A. Rahiplik Sistemi (111-118) yan başlığı ve de 1. Kısmi Zamanlı Rahiplik Sistemi (Phyle/sa) (111-116), 2. Tam Zamanlı Rahiplik Sistemi (116-118) alt başlıkları altında: öncelikle kısmi görev olan phyle sisteminin etimolojisine daha sonra sistemin kökenlerine ve de dönemsel değişimlerine değinilip Yahudiliğe etkisine değinilmiştir. İkinci alt başlık olan Tam Zamanlı Rahiplik Sistemi'nde ise sistemin ortaya çıkış nedenlerine ve de ilk örneklerine ve de bu sistem dahilinde ki rahiplerin yaşam alanlarına ve de görevlerine değinilmiştir.

II. Bölümün ikinci yan başlığı olan B. Rahip Sınıfları (118-142), 1. Wab (temiz –saf Rahip) (119-125), 2. Hem Netjer (Tanrının Hizmetkârı) Rahip (125-129), 3. İt Netjer (Tanrının Babası) (129-132), 4. Wet / Wety (Mumyalayıcı) (132-134), 5. Sem (134-136-), 6. Hem Ka (Ka'nın Hizmetkârı) (136-138) 7. Kery Hebet (Okuyucu Rahip) (138-142) alt başlıklarından oluşmakta: Bu alt başlıklarda bu unvanlara sahip olan rahiplerin yetki ve de görevlerine değinilmektedir. Bunun yanında rahiplerin konumunu ve yetkisini gösteren bu özel ünvanların ortaya çıktığı döneme ve de ortaya çıkış nedenlerine değinilmektedir. Ayrıca bu unvanların hiyerarşideki konumlarına ve de Yahudilikteki benzer uygulamalara değinilmiştir. son olarak ise kronolojik olarak bu unvanların dönemsel değişim-

ler de konu edinmiştir.

II. Bölümün üçüncü yan başlığı olan *C. Kadın Rahipler* (142-164), başlığı ise *1. Antik Mısır'da Kadının Konumu* (143-146), *2. Kadın Rahipler* (146-164), a. Hemet Netjer Hathor (Hathor'un Hizmetkârı/ Hathor'un Rahibesi) (152-154), b. Shemayet (Şarkıcı) (154-159), c. Hemet Netjer n(t) Amon (Tanrı Amon'un Eşi) (159-164) alt başlıklarından oluşmakta: bu yan başlık altında antik Mısır dininde kadın rahiplerin yerine, kadın rahipliğin ortaya çıkışına, aldıkları göreve ve de dönemsel değişimlerine değinilmektedir. Bu bağlamda öncelikle konunun daha iyi anlaşılması için kadınların antik Mısır'daki sosyal konumları ilk olarak konu edinilmektedir.

Kitabın son bölümünü oluşturan III. Bölümde ise, *Rahiplerin Görevleri* (165-221) ana başlığı altında birinci yan başlıkta *1. Tapınak Görevleri* (165-182) yan başlığı a. *Günlük Tapınak Ritüeli* (171-178) ve de b. *Şenlik/Festival Ritüelleri* (178-182) alt başlıklarında: öncelikle rahiplerin sorumlu olduğu tapınak görevlerinin daha iyi anlaşılması için tapınağın yapısı ve de birimleri detaylıca ele alınmıştır. Daha sonra ise tapınak ritüellerinin kökenleri ve de bu ritüellerin neler olduğu ve de rahipler tarafından nasıl ihva edildiğine değinilmiştir. ikinci alt başlıkta ise antik Mısır dininin diğer önemli ritüellerinden biri olan dönemsel festivallerin ihva edilmesine ve de rahiplerin bu noktadaki görevlerine değinilmektedir.

III. Bölümün ikinci yan başlığı olan *2. Cenaze Görevleri* (182-200), ve de a. *Mumyalama* (183-191) ve de b. *Ağız Açma Ritüeli* (191-200) alt başlıklarında ise: öncelikle mumyalamanın ne olduğuna neden ortaya çıktığına ve de neden mumyalama yapıldığına ve de Herodotos temelli mumyalama teknikleri konu edilmektedir. İkinci alt başlık olan *Ağız Açma Ritüeli'de* ise: ölü gömme ritüeli olan uygulamanın tarihsel köklerine ve de ritüelin uygulanmasına ve de amacına değinilmiştir.

III. Bölümün üçüncü yan başlığı olan *3. Kâhinlik* (200-209) adı altında ise: rahiplerin kâhinlik görevine, kehânetin ortaya çıkma nedenine ve de kehânet alma yöntemlerine ve de Yahudilik'teki uygulamalarına ve de benzerliğine değinilmektedir.

III. Bölümün dördüncü yan başlığı olan *4. Büyücülük* (209-216) adı altında ise: rahiplerin görevlerinden biri olan Büyücülüğün ortaya çıkmasının nedenine, neden büyüye baş vurulduğuna, kullanım alanlarına ve de son olarak nasıl yapıldığına değinilmektedir.

III. Bölümün son yan başlığı olan *5. Diğer Görevleri* (216-221) başlığı altında ise: rahiplerin yukarıda konu edilen görevlerinin sarayda, tıp alanında ve de hukuk gibi diğer alanlardaki diğer görevlerine kısaca değinilmiştir.

Sonuç bölümünde (224-229) ise ele alınan konular neticesinde ulaşılan çıkarımlar maddeler halinde ortaya konulmuştur. Kaynakça başlığı altında (231-260) yararlanılan yerli, uluslar arası, antik ve de online kaynaklar belirtilmiştir. Ek -1: Sözlük başlığı altında (261-271) hiyeroglif alfabesi, transliterasyonu, okunuşu ve de anlamı tablo halinde verilmiştir. Ek-2: Kronoloji başlığı adı altında (273-279) Hanedanlar Öncesi ve de Hanedanlar Dönemi kral listeleri ve de krallık süreleri kronolojik olarak verilmiştir. Ek-3: Mısır Haritası (281-282) iki sayfa olarak paylaşılmıştır. Son olarak ise Dizin'e yer verilmiştir (283-285).